

עפ"ג 5393/05/14 - מדינת ישראל נגד מוחמד גנאים

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייליים
לפני כב' השופטים: י' נועם, כ' מוסק ו-מ' בר-עם
עפ"ג 5393-05-14 מדינת ישראל נ' מוחמד גנאים
מדינת ישראל
המערערת
נגד
המשיב
מוחמד גנאים
ע"י ב"כ עו"ד מ' חלאילה
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

פסק-דין

השופט י' נועם:

1. לפנינו ערעור המדינה על גזר-דינו של בית-משפט השלום בירושלים (כב' השופט ש' הרבסט), מיום 20.3.14, בת"פ 20898-02-13, בגדרו נקבע כי המשיב ביצע עבירת איומים - לפי סעיף 192 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, והלה נידון, ללא הרשעה בדין, לשירות לתועלת הציבור בהיקף של 180 שעות ולחתימה על התחייבות כספית להימנע מביצוע עבירה דומה.

2. במסגרת הסדר טיעון שהגיע אליו המשיב עם המאשימה בערכאה הדיונית, לאחר תחילת שמיעת הראיות, הודה המשיב בעובדות כתב-האישום המתוקן, ונקבע כי הוא ביצע עבירת איומים. הסדר-הטיעון לא כלל הסכמה בעניין העונש ובשאלת ההרשעה בדין. על-פי עובדות כתב-האישום המתוקן, ביום 10.2.13 במהלך משחק כדורגל באצטדיון "טדי" בירושלים, בין קבוצת בית"ר ירושלים לבין קבוצת בני סכנין, איים המשיב על השוטרים אופיר יונה וישראל מזרחי. המשיב אמר לשוטר אופיר יונה: "אם לא תקרא לגנאים אני אפוצץ את המשחק", ולאחר מכן הצביע לעבר השוטר מזרחי ואמר: "אני יורד למגרש ואפגע בו". בהמשך אמר המשיב פעם נוספת לשוטר אופיר יונה: "אני אפגע בו ואני יורד לדשא לפוצץ את המשחק". בנוסף, צעק המשיב לעבר השוטר מזרחי במהלך המשחק: "... אני אפוצץ את המשחק".

3. המשיב הנו בן 24, נשוי, תושב סכנין. מתסקיר שירות המבחן עולה, כי המשיב סיים 12 שנות לימוד, ולאחר מכן עבד במכללה להכשרת מורים בסכנין, בתפקיד של נהג, במשך תקופה של כשלוש שנים, עד לפציעתו שהסבה לו עיוורון באחת מעיניו. בשיחתו עם קצינת המבחן, נטל המשיב אחריות מלאה על מעשיו, טען כי התנהגותו האימפולסיבית באירוע אינה מאפיינת את דפוסי התנהגותו בדרך כלל, ותיאר את הנסיבות החריוגות שבעטיין השמיע את האיומים. הוא

שלל צורך להיזקק להתערבות טיפולית, וציין כי ההליך הפלילי הרתיעו מפני ביצוע עבירות דומות בעתיד. שירות המבחן התרשם, כי המשיב מנהל אורח חיים נורמטיבי ללא קיומם של דפוסים עבריינים מושרשים, וכי רמת הסיכון מהישנות עבירות דומות בעתיד הנה נמוכה. לאור האמור, ולנוכח הערכת שירות המבחן כי הרשעה בדין עלולה לפגועה בתדמיתו האישית של המשיב, המליץ שירות המבחן להימנע מהרשעה ולהסתפק בשירות לתועלת הציבור בהיקף של 180 שעות.

4. בהתאם לתיקון 113 לחוק העונשין, על בית-המשפט לקבוע בגזר-הדין את מתחם העונש ההולם, זאת לאור העיקרון המנחה והנסיבות הקשורות בביצוע העבירה; ובהמשך - לגזור את העונש המתאים לנאשם במסגרת מתחם הענישה ההולם, תוך התייחסות לנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה, זאת אגב אפשרות לסטות מהמתחם בנסיבות חריגות שצוינו בחוק, ובין-השאר - מטעמים של שיקום (ע"פ 8641/12 מוחמד סעד נ' מדינת ישראל (5.8.13)).

5. בגזר-דינו הדגיש בית-משפט קמא את חומרת העבירה ונסיבות ביצועה, ובפרט כאשר האיומים הושמעו במהלך משחק כדורגל. בהקשר האחרון הדגיש בית-המשפט, כי "משחקי כדורגל בפרט וספורט בכלל הם בילוי מהנה ובריא, וכל תופעה מגונה דוגמת זו המתוארת בכתב-האישום, פוגעת באוהדי הספורט ושוחריו וראויה לגינוי ולמיגור". בית-משפט קמא סבר, כי מתחם הענישה ההולם בגין העבירה שבה הורשע המשיב נע בין אי-הרשעה ושירות לתועלת הציבור ועד למאסר בפועל למשך מספר חודשים. בכל הנוגע לעונש המתאים, ראה בית-משפט קמא לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לו לחרוג ממתחם הענישה מטעמי שיקום. בהקשר זה ציין בית-משפט קמא, כי שיקום לא חייב להיעשות באמצעות גורמים חיצוניים, והוא יכול להתבצע באופן עצמאי על-ידי הנאשם על בסיס כוחו רצונו; וכי התרשם שמאז האירוע עבר המשיב תהליך של הפנמת הפסול שבהתנהגותו, שהנו, לשיטתו, בבחינת "שיקום עצמי". בית-המשפט סבר, כי במקרה דנן ראוי להסתפק בסנקציה של שירות לתועלת הציבור ללא הרשעה בדין, בהתאם לעקרונות שהותוו בפסיקה בסוגיית אי-ההרשעה, זאת משמצא כי שיקולי השיקום גוברים על השיקולים שבאינטרס הציבורי. משכך, גזר בית-משפט קמא את דינו של המשיב, כאמור, לשירות לתועלת הציבור ולהתחייבות כספית, זאת ללא הרשעה.

6. המאשימה גורסת, כי טעה בית-משפט בקובעו שהכף התחתון של מתחם הענישה ההולם הנו אי-הרשעה. בהקשר זה טוענת המדינה, כי הימנעות מהרשעה בדין אינה בגדר עונש, וכי השיקולים המשמשים ליצירת מתחם הענישה שונים מהשיקולים הנוגעים להחלטה בדבר אי-הרשעה. בנוסף גורסת המדינה, כי לא היה מקום לסיים את ההליך בשירות לתועלת הציבור ללא הרשעה, בפרט כאשר בית-משפט קמא לא הצביע על קיומו של נזק מוחשי וקונקרטי אשר צפוי למערער כתוצאה מעצם ההרשעה.

7. ב"כ המשיב מבקש לדחות את הערעור, זאת מהטעמים שהובאו על-ידי בית-משפט קמא בגזר-דינו. בנוסף טען, כי אין מקום להתערב בגזר-הדין, ולו מן הטעם שהמשיב השלים את ביצוע השירות לתועלת הציבור, והמדינה לא ביקשה לעכב את ביצוע גזר-הדין עד למתן פסק-דין בערעור. הוא גורס, כי בית-משפט קמא הכביד עם המשיב בסנקציה המוחשית של שירות לתועלת הציבור, עת קבע שהיקפו יהיה ניכר יחסית - 180 שעות; וזאת כדי לאזן בין התוצאה של סיום ההליך ללא הרשעה לבין הסנקציה המוחשית שהיא על המשיב לשאת בה בשל אי-ההרשעה. לטענתו, לו הסתיים ההליך בדרך של הרשעה בדין, צפוי היה המשיב לעונש מכביד פחות משירות לתועלת הציבור בהיקף של 180 שעות, וייתכן שבית-משפט קמא היה מסתפק בהטלת מאסר על-תנאי או קנס. על-כן, לטעמו, רק בשל העובדה שהמשיב סיים לבצע את מלוא השירות לתועלת הציבור, בהיקף הממושך האמור, יש לדחות את ערעור המדינה.

8. על הנסיבות שבהן ניתן לסיים הליך ללא הרשעה בדין עמדנו לאחרונה במספר פסקי-דין (ראו למשל: ע"פ 46319-05-14 בן חמו נ' מדינת ישראל (4.9.14)), ונחזור פעם נוספת על הדברים. על-פי הדין, כי ניתן להגיע בגזר-הדין לתוצאה של אי-הרשעה "רק בנסיבות יוצאות דופן, בהן אין יחס סביר בין הנזק הצפוי מן ההרשעה בדין לחומרתה של העבירה" (ר"ע 432/85 גדעון רומנו נ' מדינת ישראל (21.8.85)). ההלכה הפסוקה מורה, כי הימנעות מהרשעה אפשרית בהצטבר שני גורמים: "ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, ושנית, סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים..." (ע"פ 2083/96 תמר כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 337, 342 (1997)). עוד נקבע בפסיקה, כי בכל הנוגע לנאשמים בגירים, "רק נסיבות מיוחדות, חריגות ויוצאות דופן ביותר, תצדקנה סטייה מחובת מיצוי הדין בדרך הרשעת העבריין" (ע"פ 2669/00 מדינת ישראל נ' פלוני, פ"ד נד(3) 685 (2000); וכן ראו: ע"פ 9262/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(4) 869 (2004)). בשורה ארוכה של פסקי-דין נקבע, כי הימנעות מהרשעה, של מי שאשמתו הוכחה, הנה בגדר "חריג שבחריגים" והיא "תיעשה אך במקרים יוצאי דופן" (ראו למשל: ע"פ 8528/12 אלירן ציפורה נ' מדינת ישראל (3.3.13), והאסמכתאות המפורטות שם). באשר לשאלה, האם עצם הרשעה עלולה לפגוע "פגיעה חמורה" בשיקומו או בעתידו של הנאשם, נפסק כי על בית-המשפט להשתכנע, כי "הפגיעה הקשה שתיגרם לנאשם בעטייה של ההרשעה, אינה שקולה כלל ועיקר לתועלת הציבורית המעטה שזו תניב" (ע"פ 9150/08 מדינת ישראל נ' ביטון (23.7.09)). עוד נפסק, כי בבוא בית-המשפט לבחון את הנזק העלול להיגרם לנאשם "יש להתייחס לנזק מוחשי-קונקרטי, ואין להידרש לאפשרויות תיאורטיות, על פיהן עלול להיגרם לנאשם נזק כלשהו בעתיד" (ע"פ 8528/12 בעניין אלירן צפורה לעיל; וכן ראו ע"פ 2862/12 מילמן נ' מדינת ישראל (24.1.13)); וכי על הנאשם העותר לאי-הרשעתו להציג "חשש ממשי כי הטלת אחריות בפלילים תחבל בסיכויי שיקומו... ובחזרתו לדרך הישר" (רע"פ 7720/12 פלוני נ' מדינת ישראל (12.11.12); וכן ראו: רע"פ 3589/14 שרון לוזון נ' מדינת ישראל (10.6.14)).

9. לאחר ששקלנו את טיעוני הצדדים, הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעור להתקבל. התופעה של אלימות פיזית או מילולית, ובכללה השמעת איומים, במהלך משחקי ספורט - בכלל, ומשחקי כדורגל - בפרט, הייתה לנגע שפשה במקומותינו, ומן הראוי להיאבק בה באמצעות הטלת ענישה מרתיעה. השמעת איומים במהלך משחקי ספורט נושאת - כלשון בית-משפט קמא - "פוטנציאל אלים ונפיץ", זאת נוכח התלהטות היצרים באירועים אלו, העלולה, כהרף, לגלוש לאלימות פיזית. העבירה שביצע המשיב חמורה בטיבה ובנסיבותיה, עת השמיע איומים במהלך משחק כדורגל, לפגוע בפלוני ואף "לפוצץ" את המשחק. נסיבות ביצוע העבירות חמורות, עת השמיע המשיב את האיומים באוזני גורמי אכיפת החוק - שוטרים שהוצבו במגרש הכדורגל לשמירת הסדר הציבורי, ואף חזר על הדברים מספר פעמים באוזניהם של שני שוטרים. מתחם העונש ההולם בגין עבירה זו, על-רקע נסיבות ביצועה, נע בין שירות לתועלת הציבור לבין מאסר לתקופה של מספר חודשים. סבורים אנו, בשונה מבית-משפט קמא, כי לא קיימות בעניינו של המערער נסיבות חריגות ויוצאות דופן המצדיקות הימנעות מהרשעה בדין. האיומים שהשמיע המשיב כלפי שוטרים במהלך משחק הכדורגל, ראויים לגינוי והוקעה בדרך של הרשעה בדין, זאת הן משיקולי גמול, והן מטעמים של הרתעה אפקטיבית - אישית וכללית; ולא מצאנו כי העבירה ונסיבותיה מאפשרות לוותר במקרה הנדון על הרשעה מבלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה הנוגעים לאינטרס הציבורי. כמו-כן, לא מצאנו כי הרשעה בדין עלולה להסב פגיעה חמורה בשיקומו ובעתידו של המשיב; או שייגרם לו נזק מוחשי וקונקרטי ככל שההרשעה תיוותר על כנה. על-כן סבורים אנו, כי חרף הנסיבות המקלות שנמנו בגזר-דינו של בית-משפט קמא, היה מקום להרשיע את המשיב בגין עבירת האיומים שביצע. איננו סבורים, כי הוטל על המשיב רכיב מכביד של שירות לתועלת הציבור בהיקף נרחב, רק כדי להוות משקל נגד לעובדה שההליך הסתיים באי-הרשעה בדין; ועל-כן ממילא לא מצאנו בסיס לבקשת הסנגור לדחות את הערעור מן הטעם שהמשיב סיים לבצע את השירות לתועלת הציבור. לטעמנו, עבירת האיומים שביצע המשיב כלפי שוטרים במהלך משחק הכדורגל, מחייבת כאמור הרשעה בדין, ומצדיקה הטלת רכיב עונשי מוחשי של שירות לתועלת הציבור, בהיקף דומה שנקבע על-ידי בית-משפט קמא.

10. על-יסוד האמור לעיל, מתקבל ערעור המדינה. המשיב מורשע, אפוא, בעבירת איומים - לפי סעיף 192 לחוק העונשין, והעונשים שהושתו עליו על-ידי הערכאה הדיונית - קרי: שירות לתועלת הציבור בהיקף של 180 שעות בצד התחייבות כספית בסך 2,000 ₪ להימנע מביצוע עבירה דומה - יוותרו על כנם.

המזכירות תמציא עותקים מפסק-הדין לבאי-כוח הצדדים ולשירות המבחן.

ניתן היום, כ"ז באלול התשע"ד, 22 בספטמבר 2014, בהיעדר הצדדים (על-פי הסכמתם).

משה בר-עם, שופט

כרמי מוסק, שופט

יורם נועם, שופט